

Stan zagrożenia lasów państwowych przez ważniejsze choroby grzybowe w 1959 r.

Степень угрозы для государственных лесов со стороны более важных грибных болезней в 1959 г.

Der Gefährungszustand der Staatsforsten durch wichtigere Pilzkrankheiten im Jahre 1959

Stan zagrożenia lasów państwowych przez grzyby pasożytnicze w minionym okresie okazał się większy niż przewidywano w prognozie opublikowanej 2 lata temu („Sylwan“ 1957; z. 4). Złożyło się na to wiele czynników, a przede wszystkim fragmentaryczność uzyskanych informacji. Prognoza opierała się bowiem na stosunkowo szczupłym materiale, bo tylko na danych, zawartych w 254 kwestionariuszach nadesłanych z terenu, a ponadto na 358 ekspertyzach wykonanych w ramach poradnictwa oraz na 5 ekspertyzach przeprowadzonych w terenie. Wszystko to w stosunku do liczby 1 000 nadleśnictw nie stanowiło dostatecznej podstawy do miarodajnej oceny sytuacji. Tak więc prognoza nasza na 1957 r. spełniła tylko częściowo swe zadanie.

Na ogół należy stwierdzić, że zagrożenie lasów przez choroby grzybowe w minionym okresie ciągle wzrastało. Szczególnie jaskrawo zaznaczyły się zmiany w zakresie szkód powodowanych przez osutkę sosnową. W 1956 r. zarejestrowaliśmy bowiem tylko 20 miejsc silnego występowanie osutki, w 1957 r. takich miejsc było 30, a w 1958 r. już 140.

Obecna na ogół łagodna zima nie wpłynie hamująco na rozwój chorób grzybowych występujących na drzewach i dlatego należy przypuszczać, że silne zagrożenie lasów będzie trwało również i w 1959 r. Obecna prognoza opiera się na informacjach nadesłanych w kwestionariuszach przez 265 nadleśnictw, poza tym na 706 udzielonych poradach i 15 ekspertyzach przeprowadzonych w ciągu 1958 r. w terenie.

Na podstawie tak zebranego materiału przedstawiono w tabeli stan zagrożenia lasów państwowych przez najgroźniejsze choroby grzybowe w 1959.

1. Osutka sosnowa (*Lophodermium pinastri* Chev.)

Ogólna powierzchnia zagrożonych upraw wynosi 21 177 ha, szkółek zaś — 183,2 ha. Osutka sosnowa w roku bieżącym, tak jak i w latach poprzednich, jest groźna na terenie całego kraju. Największe jednak szkody spodziewane są znowu w poznańskim ZLP, a najmniejsze w lubelskim. Nieco większe szkody mogą również wystąpić na terenach północnych, północno-zachodnich i zachodnich kraju. Zwalczenie tej choroby wymaga troskliwych zabiegów hodowlanych i profilaktycznego opryskiwania szkółek i upraw odpowiednimi środkami.

2. Opieńka miodowa (*Armillaria mellea* Vahl.)

Ogólna powierzchnia zagrożenia wynosi 17 847 ha. Największe zagrożenie pozostaje nadal w krakowskim ZLP i dotyczy prawie wyłącznie świerczyn górskich. Na nizinach większe szkody spodziewane są w bia-

Lp.	Zarząd LP	Powierzchnia zagrożenia w ha							
		Osutka sosnowa		Opieńka miodowa	Huba korzeniowa	Wrośniak sosnowy	Skrętał sosnowy	Grafioza wiązków	Choroby topól
		uprawy	szkółki						
1	Białostocki	2 935	12,5	839	1 175	1 233	44	—	28
2	Bydgoski	1 203	10,0	446	152	—	—	30	33
3	Gdański	1 254	8,8	550	1 052	—	—	—	—
4	Katowicki	467	2,7	673	34	77	—	?	—
5	Kielecki	90	3,6	50	—	—	?	?	1
6	Koszaliński	873	11,5	185	2 248	207	19	?	5
7	Krakowski	445	3,8	13 290	3 617	—	50	300	—
8	Lubelski	—	3,6	—	1 500	—	—	?	4
9	Łódzki	732	23,0	249	1 445	148	10	16	?
10	Olsztyński	2 218	15,0	395	4 777	85	15	146	—
11	Opolski	1 808	5,6	175	100	100	5	—	—
12	Poznański	7 428	58,5	288	2 057	289	14	15	61
13	Rzeszowski	322	3,1	190	10	—	—	%	—
14	Szczeciński	160	1,9	—	—	200	—	—	?
15	Warszawski	427	8,2	357	746	—	55	—	2
16	Wrocławski	162	1,6	160	671	—	10	?	—
17	Zielonogórski	653	9,8	—	75	5	8	—	7
Razem		21 177	183,2	17 847	19 659	2 344	230	509	141

łostockim ZLP. Opieńka miodowa jest grzybem, którego szkodliwość rozkłada się na lata i ciągle może przynosić pewne straty gospodarcze.

3. H u b a k o r z e n i o w a (*Fomes annosus* Fr.)

Ogólna powierzchnia zagrożenia wynosi 19 659 ha. Największy stan zagrożenia spodziewany jest nadal w olsztyńskim ZLP, a następnie w krakowskim, koszalińskim, poznańskim, lubelskim, łódzkim, białostockim i gdańskim ZLP. Huba korzeniowa powoduje klęskę gospodarczą zwykle w drzewostanach rosnących na gruntach porolnych i w pierwszym pokoleniu po zalesieniu. Szkody związane z jej występowaniem są zwykle znaczne i również rozkładają się na lata.

4. W r o ś n i a k s o s n o w y (*Trametes pini* Fr.)

Ogólna powierzchnia zagrożenia wynosi 2 344 ha. Największe szkody spodziewane są w białostockim ZLP. Wrośniak sosnowy przejawia swoje istnienie dopiero w końcowych latach życia porażonych drzew. W latach

zaś poprzedzających ten okres skrycie niszczy najcenniejszą część drewna odziomkowego. Szkody więc są znaczne i ujawniają się zwykle dopiero na porębie przy wyrobie surowca.

5. Skrętak sosnowy (*Melampsora pinitorqua* Rostr.)

Ogólna powierzchnia zagrożenia przez skrętaka sosnowego wynosi 230 ha. Największe zagrożenie występuje w białostockim ZLP, gdzie na nadl. Grajewo przypada 29 ha. Skrętak sosnowy wykazuje największą szkodliwość w młodych jeszcze uprawach i szkółkach sosnowych, co powoduje potrzebę usuwania na zagrożonych terenach drugiego żywiciela tego pasożyta — osiki.

6. Grafioza wiązów (*Graphium ulmi* (Schw.) Buiss.)

Ogólna powierzchnia zagrożenia wynosi 509 ha. Największy stan zagrożenia wykazuje w dalszym ciągu nadl. Damienice w krakowskim ZLP. Oprócz tego w olsztyńskim ZLP nadl. Gierdawy stwierdza porażenie wszystkich wiązów na swoim terenie. Rozprzestrzenianiu się choroby sprzyjają korniki (ogłodek wiązowiec, ogłodek wielorzędowy i ogłodek karzełek), których stałe występowanie nadzwyczaj utrudnia walkę z pasożytem grzybowym. Należy liczyć się również z tym, że szkody powodowane przez grafiozę wiązów występują u nas również w parkach, rezerwatach i na drzewach przydrożnych.

7. Choroby plantacji, zadrzewień, mateczników i szkółek topolowych (głównie *Valsa sordida* Nitsch. i *Dothichiza populea* Sacc.)

Ogólna powierzchnia zagrożenia wynosi 141 ha. Największe zagrożenie wykazuje poznański ZLP, a następnie białostocki i bydgoski. Oprócz dwóch najgroźniejszych chorób *Valsa sordida* Nitsch. i *Dothichiza populea* Sacc. w ostatnich latach pojawiła się jeszcze tak zwana brunatna strupowatość topoli, której przyczyny nie są jeszcze dokładnie ustalone. Przypuszczalnie powstaje ona na skutek współdziałania grzyba *Dothichiza populea* z bakteriami. Choroba ta ostatnio ujawnia się coraz częściej na plantacjach starszych drzew topolowych.

Porównując przedstawiony wyżej stan zagrożenia chorobowego lasu należy stwierdzić, że uzyskane z terenu informacje są prawdopodobnie i tym razem niepełne. Trudno bowiem wyobrazić sobie, by na przeszło 1 000 nadleśnictw tylko 265 miały lasy silnie zagrożone przez choroby grzybowe. Poza tym należy nadmienić, że niektóre inne choroby, nie objęte naszą ewidencją, zyskały ostatnio na znaczeniu gospodarczym. Przykładem tego mogą być choroby wikliny oraz modrzewia, na którym często spotyka się ostatnio porażenie przez *Meria laricis*. Należy więc liczyć się z możliwością nasilenia lub wystąpienia nowych chorób, zwłaszcza że okres nie zapowiada się pod tym względem korzystnie.

Z Zakładu Fitopatologii Leśnej

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego IBL 13 stycznia 1959 r.